

‘Je komt jezelf tegen, aanvaard die weg maar’

Jodien van Ark en Martin Kemperman liepen als pelgrims naar Tent of Nations, een vredesproject in Palestina. Dat deden ze in etappes van een aantal weken, verspreid over twintig jaar. Onderweg leerden ze het pelgrimeren ook in het leven van alledag. Martin: “Voor mij is pelgrimage: met veel zin, onbevangen door de dag gaan.”

TEKST JASMIJN OLK BEELD PIXABAY (38)

Toen Jodien en Martin in 1997 te voet naar Rome vertrokken, hadden ze geen idee dat ze ruim twintig jaar later als pelgrims zouden aankomen bij de Tent of Nations in Palestina. “Het leuke van pelgrimeren is dat het eigenlijk heel langzaam gaat, stap voor stap, tot je er uiteindelijk bent”, meent Martin. Dat is ook hoe het hen verging. Elk jaar trok het stel een aantal weken uit om te lopen. Inmiddels voelen ze zich ook pelgrim wanneer ze niet onderweg zijn.

Martin: “Tijdens het wandelen voelde ik mij verbonden met de natuur, met het ongrijpbare, met de verrassing. Ik voelde een enorme afhankelijkheid. Ik werd geconfronteerd met mijn eigen grenzen, mijn eigen kracht, mijn eigen vragen. Sommige mensen zeggen: met pelgrimeren ga je op zoek naar wie je bent. Ik ben van mening: je komt jezelf tegen, aanvaard die weg maar.”

Wat is pelgrimage voor jullie?

Jodien: “Stap voor stap onderweg zijn, dat is waarmee een pelgrimage begint. Centraal daarin staat ontvankelijkheid: de dingen op je pad laten komen zoals ze komen, uitdagingen aangaan met vertrouwen en openheid. Ik moet daarbij ook direct denken aan de levensweg, het maken van de reis van je leven.”

Martin: “Daar sluit ik mij bij aan. Voor mij is pelgrimage: met veel zin, onbevangen door de dag gaan.”

Wanneer voelden jullie je voor het eerst een pelgrim?

Martin: “Voordat we begonnen met lopen, had ik niets met het woord pelgrim. Op pelgrimsreis gaan voelde voor mij als iets verhevens, ik wilde het gewoon aards houden. Ik dacht: loop maar gewoon, dan zie je wel

wat er gebeurt. Gaandeweg is mijn mening daarover veranderd. Twee dagen nadat we vanaf ons huis waren gaan lopen, kwamen we op het Pelgrimspad dat naar Maastricht loopt. In Vessem stopten we bij een boerderij die was ingericht voor de pelgrims naar Santiago de Compostella. De man die ons daar ontving was een hele gulle Brabander. Hij vertelde dat mensen van allerlei slag langs de boerderij komen en hij het de moeite waard vond om hier een ontmoetingsplek te beginnen. Daarin vond ik herkenning. De behoefte aan ontmoeting en openheid naar mensen van allerlei slag, dat zijn twee basale dingen die horen bij het pelgrim-zijn.”

Jodien: “Ook ik zette mij af tegen de traditionele pelgrims, vooral degenen die naar Santiago de Compostella gingen. Dat vond ik te georganiseerd. Ik wilde buiten de gebaande paden lopen, op avontuur, onzekerheid opzoeken. Het eerste moment dat ik mij echt een pelgrim voelde was bij de kleine kerkjes die we in ieder dorpje in Italië tegenkwamen. In die kerkjes kon ik even verwijlen, het veranderde iets in mij.”

Wat bracht het lopen jullie?

Jodien: “We zijn begonnen met onze pelgrimage nadat de kinderen niet meer meegingen op vakantie. Het begin van elke wandelperiode stond in het teken van ons samenzijn. De eerste paar dagen liepen we alleen maar te praten over wat er in ieders werk was gebeurd. Na een paar dagen was dat klaar en liepen we in het moment. Ik was ook op zoek naar ruimte, even geen verplichtingen. Ik vond het heerlijk om de hele dag buiten te zijn, alles wat we nodig hadden zat in een rugzak. Het pelgrimeren heeft mij geholpen om het leven te laten komen zoals het komt. Minder oordelen en meer vertrouwen, openheid.”

→ Martin: “Het ritme van pelgrimeren is eigenlijk heel simpel. Je staat op en je gaat lopen, je eet en drinkt wat onderweg en je gaat weer slapen. Daar heb je je mee te verhouden. Het is een ritme waar je even in moet komen, maar op een gegeven moment komt dat gevoel helemaal in je lijf, je zintuigen staan naar alle kanten open.”

In een eerder gesprek zei Jodien: ‘Door te pelgrimeren, geef je je over aan waar je bent.’

Martin: “We hebben ons tijdens het wandelen altijd gast gevoeld. Loop je door de bossen, dan ben je gast van het bos. Loop je door boerenland, dan ben je gast bij de boeren. Hoe langer we liepen, hoe meer we dat op een hele onbevungen manier konden ervaren. Door het pelgrimeren zijn wij vertrouwen als een steeds belangrijkere waarde gaan zien. Keer op keer ervaren we: als je mensen met vertrouwen tegemoet treedt, ontvang je vaak ook vertrouwen.”

Jodien: “Dat zorgde voor bijzondere ontmoetingen. Overall werden we op de koffie gevraagd. De ontmoeting die op mij de meeste indruk heeft gemaakt, vond plaats in Turkije. We zochten een plek om onze tent op te zetten. Bij een visrestaurant zagen we een onaantrekkelijke man die naar alcohol rook. De man keek wat we deden en pakte zijn mobiele telefoon. Even later kwam hij naar ons toe en bood ons zijn telefoon aan. We hoorden opeens in het Nederlands: ‘Wat zoeken jullie?’ Martin antwoordde: ‘We zoeken een plek om te slapen’ en vervolgens zei de man: ‘Oh, dan heeft mijn broer jullie goed begrepen.’ De man die voor ons stond, bleek een broer te hebben, Ismaël, die in Zeist woont. Hij nodigde ons uit in het ouderlijk huis en daar werd een beeldscherm aangezet. Ismaël en zijn Nederlandse vrouw Wendy hebben de hele avond vertaald, terwijl wij daar in dat kleine Turkse dorpje te gast waren bij deze familie. De volgende dag namen ze ons mee naar het kerkhof waar een van de kinderen was begraven. Terwijl de moeder hilde, waren wij stil en heel nabij, verbonden in een taal die we gezamenlijk verstonden: de taal van de stilte.”

Jullie hebben twintig jaar gelopen. Gaf het wandelen houvast tijdens lastige periodes?

Martin: “Tijdens onze pelgrimage heb ik enkele periodes van depressiviteit gehad. Jodien zei dan tegen mij: ‘Haast je langzaam, wees niet te ongeduldig, je komt er wel weer bovenop. En in ieder geval gaan we binnenkort weer lopen.’ Vooral dat laatste sterkte mij enorm. Weer lopen: dat kon ik tenminste. Stap voor stap, buiten zijn, de tijd hebben om rustig over dingen te praten, van dingen te kunnen genieten, ademen. Bij het wandelen kwamen hele positieve herinneringen naar boven. Het werkte niet genezend, maar wel ondersteunend.

Omgaan met grenzen is een thema waar we gedurende onze pelgrimstocht regelmatig mee te maken kregen. Wanneer het ons fysiek niet lukte om volle dagen te lopen, gingen we op zoek naar andere mogelijkheden: halve dagen lopen, een paar dagen op dezelfde plaats

blijven. We leerden steeds beter om goed te luisteren naar wat er voor ons nodig en mogelijk was.”

Op welke manier kreeg jullie geloof een plek tijdens de pelgrimage?

Martin: “Jodien is hervormd opgevoed en ik katholiek. We hebben allebei de christelijke traditie hoog zitten. In Italië kregen we het idee: als het ons tijdens deze pelgrimage niet lukt om op zondagochtend naar de kerk te gaan, waarom houden we dan niet onze eigen dienst? Zo is onze veldliturgie ontstaan. We keken de kunst af van de vieringen bij ons in de kerk. Onze liturgie bestond uit het kyrie, bidden voor de wereld, het glorialied, we deden één lezing. De schuldbelijdenis, die sloegen we liever over. Voor de Bijbellezing vroegen we gewoon: welk verhaal schiet jou te binnen? Dan bespraken we dat verhaal samen. Onze veldliturgie was een hele spontane, ongedwongen bezigheid, met ruimte om te kijken naar een mooie vogel die overvloedig en in gedachten af te dwalen. We hielden altijd een collecte. Vaak kwamen we op dezelfde dag nog iets of iemand tegen waar we onze collecte aan konden geven.”

Jodien: “Toen we in Turkije vijf keer per dag de oproep tot gebed hoorden, dachten we in eerste instantie: daar heb je weer zo’n moskee. Op een gegeven moment is dat veranderd in: hier wordt gebeden, daar gaan we in mee. Dat was voor mij een belangrijke omschakeling. Vooral op de momenten dat we tussen twee dorpen in liepen en de gebedsoproep van verschillende kanten hoorden, ervaarde ik echt dat er gebeden de lucht ingingen. Ons gebed sloot daarbij aan. Het was heel fijn dat die oproep tot gebed er steeds was. Toen een goede vriend ongeneeslijk ziek was konden we tijdens deze gebedsmomenten echt stilstaan bij hem en zijn vrouw, hen kracht toebidden. Daar voelde ik een diepe verbondenheid.”

Jullie hebben het over de pelgrimage als levensweg. Vertel...

Jodien: “Kom thuis in dezelfde gezindheid waarmee je ook gelopen hebt. Dat is een van de belangrijkste lessen die ik meeneem uit onze pelgrimage. In het begin, als we na drie weken wandelen terugwaren, vond ik het huis te groot, had ik geen zin om aan het werk te gaan, wilde ik weer lopen. Ik wilde allerlei dingen veranderen. Tot ik op een gegeven moment dacht: En nu houd ik daar mee op. Vanaf toen probeerde ik mijn alledaagse leven te gaan leiden zoals ik ook de drie weken heb gewandeld.

Pelgrimage als levensweg is iedere dag opnieuw openstaan voor wat er komt. Niet alleen wanneer je wandelt, maar iedere dag wanneer je wakker wordt. In het boek *Pelgrimage - Een spirituele reis* van Ian Bradley staat een gedicht met daarin deze prachtige zin: ‘Ga op weg. Je hoofd weet niet, waar je voeten je hart brengen.’ Deze insteek heeft ons heel erg geholpen om pelgrimeren als een manier van leven te zien, niet alleen iets wat je doet wanneer je onderweg bent. Dat betekent soms ook dat je tegen je eigen hoofd in moet, die de boel wil plannen en de controle wil houden.”

Jodien en Martin vertellen over de talloze ervaringen en inzichten die ze meenemen in hun dagelijks leven. Martin: “Een van de dingen die wij ontdekten is: engelen bestaan als je ze maar doorhebt. Onze engelen hadden vaak de vorm van lokale herders, die de wandelpaden in de omgeving door en door kenden. Een andere les: omlopen bestaat niet. Keer op keer ervaren we tijdens het lopen hoe de weg zich voor ons ontvouwde, wij konden hem slechts volgen en hadden zo een mooie dag. Ook als we aan het eind van de dag plots weer bij het begin van de route uitkwamen.”

In twintig jaar hebben Jodien en Martin ruim 275 dagen gewandeld, verdeeld over twintig etappes van een aantal weken. Nadat ze Rome, het oorspronkelijke doel van de pelgrimage, hadden bereikt, besloten ze door te lopen naar Jeruzalem. Een reis van in totaal meer dan vierduizend kilometer, die hen door Nederland, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland, Italië, Griekenland, Turkije, Cyprus, Israël en tot slot Palestina voerde. Toen hun pelgrimage ten einde liep, gingen Jodien en Martin op zoek naar een plek in Jeruzalem waar ze de vrede konden ontmoeten. Die plek bleek voor hen net voorbij Jeruzalem te liggen: bij de Tent of Nations bij Bethlehem. De Tent of Nations is een educatieve boerderij met het vredesproject van de Palestijns-christelijke familie Nassar. Martin: “Het verhaal van Daoud Nassar raakte mij zo, dat ik direct wist: hier moeten we heen. Kenmerkend voor de manier waarop Daoud in het leven staat, is de zin: ‘Wij weigeren vijanden te zijn’. Ik dacht meteen: op die manier hebben wij ook steeds gelopen, we hebben onze pelgrimage vanuit vertrouwen gelopen.”

Wat voelden jullie op deze plek?

Jodien: “We wilden onze pelgrimage eindigen op een plek waar we de vrede konden ontmoeten. De familie Nassar, die op de boerderij woont, is een familie die vol geestdrift en overtuiging vrede wil brengen in de grote chaos en gewelddadigheid van het Israël-Palestinaconflict. Voor mij staat Tent of Nations symbool voor de hele kleine plekken die overal op de wereld te vinden zijn, waar op aangevochten plekken de vrede gezocht wordt. Het zijn geen grote plekken meer. Het is geen groots eindpunt voor zo’n lange pelgrimage meer. Het is een plek van hopen en creatief verzet. Bij de Tent of Nations voelden we: hier proberen mensen, tegen de klippen op, hun droom waar te maken.”

Martin: “Het laatste stuk, vlak voordat we de boerderij bereikten, was heel confronterend. We hadden al een heel stuk gelopen samen met Palestijnse gidsen en hadden dus al veel gruwelijke verhalen gehoord. Op het wandelpad naar Tent of Nations, ongeveer een kilometer voordat we er waren, stonden overal borden met ‘Verboden toegang’ en enorme wegblokkades. We keken omhoog en zagen dat er in de verte iemand naar ons stond te zwaaien. Dat moment vergeet ik nooit meer. Dat beeld van een menselijke gestalte die ons

te midden van al deze gewelddadigheden wenkt en aangeeft hoe we moeten gaan.

De familie Nassar zegt: ‘Binnen de mogelijkheden die er zijn, hoe beperkt ook, blijven we ons op een creatieve manier verzetten.’ Wat ik heb geleerd van Tent of Nations is om mogelijkheden te vinden in alles wat het leven biedt, ook de zware periodes.”

Jodien: “De aankomst bij Tent of Nations voelde echt als het einde van onze twintig jaar durende pelgrimstocht.”

Wat willen jullie meegeven aan toekomstige pelgrims?

Jodien: “Gewoon doen, ga! Het is zo simpel. Overschat jezelf niet, plan niet teveel, maak er geen wedstrijd van om zo snel mogelijk ergens te moeten komen. Ontdek welk tempo bij jou past. Het is leuk om een einddoel te stellen voor je pelgrimage, maar laat het niet allesbepalend zijn. Er kan onderweg zoveel gebeuren.”

Martin: “En hoe langer je erover doet, hoe meer tijd je hebt om ervan te genieten.” <

Voor meer informatie over Tent of Nations: zie www.tentofnations.org of kijk op www.tentofnations.nl voor meer informatie over de Nederlandse vrienden van Tent of Nations.

PROFIEL

Jodien van Ark (1952) was tot haar pensionering docent gemeenteopbouw aan de Protestantse Theologische Universiteit en is actief als coach van christelijke leefgemeenschappen. **Martin Kemperman** (1950) werkte als onderwijsadviseur en fotograaf. Hun meest recente pelgrimage is de verhuizing naar het dorpslandgoed 't Eemgoed in Almere. Zie: www.jodienvanark.nl.